

Lootusrikkuse suurendamine koolis – kuidas seda saavutada?

Dagmar Kutsar, TÜ

PUT1530

Haridusuuenduse avatud võrgustikufoorum

„Mammutit küti kogu külaga“

24. mai 2018

Tartu Dorpati konverentsikeskus

Õpetajate enesetäiendamise vajadus

(TALIS, 2009; uued andmed tulevad 2019)

Mõeldes haridusuuenduslikele suundumustele:

- *Mille ümber koonduvad küsimused?*
- *Milline oluline aspekt on teie arvates loetelust väljas?*

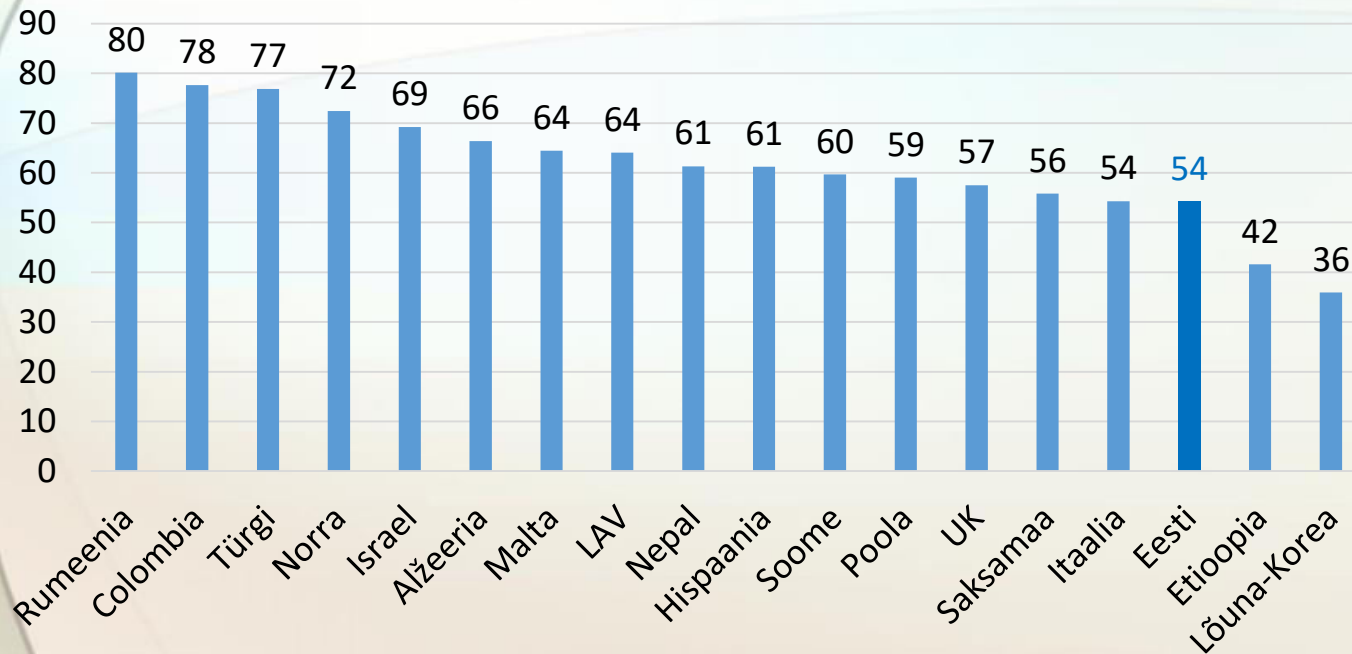
TALISes küsitakse õpetajatelt:

- Hariduslike erivajadustega õpilaste õpetamine
- Õpetamiseks vajalikud IKT oskused
- Õpilaste distsipliini- ja käitumisprobleemid
- Õpetamisalased teadmised ja arusaamad
- Ainealased teadmised ja arusaamad
- Õpilaste nõustamine
- Õpetatavate ainete sisu ja õpitulemused
- Õpilaste hindamine
- Õpetamine mitmekultuurilises keskkonnas
- Õppetöö korraldamine klassis
- Koolijuhtimine ja administreerimine

Kuidas meie lastel läheb?

Rahvusvaheline laste heaolu-uuring 'Children's Worlds', 2013

4. ja 6.kl õpilased, kes on täielikult nõus väitega „Mul on hea elu“

2.kl lapsed, kes on täielikult nõus väitega „Mul on hea elu“

	Kõik	Poisid	Tüdrukud
Poola	82	83	82
Hispaania	80	80	81
Norra	78	78	79
Rumeenia	78	78	78
Eesti	75	72	77
Malta	74	73	74
Soome	73	71	75
Inglismaa	71	69	73
Saksamaa	69	70	68

Oma elu väga heaks hindavate laste osakaal kahaneb vanuse tõustes

Mis on lapse elus tähtis?

Lapse heaolu kaardi näide (6.kl õpilase joonistus)

Lapse kõige olulisemad heaolu allikad on perekond, kool ja sõbrad ning TEMA ISE

Kool heaolu allikana tähendab häid hindeid ja sõpru

Alekand & Kutsar, 2017

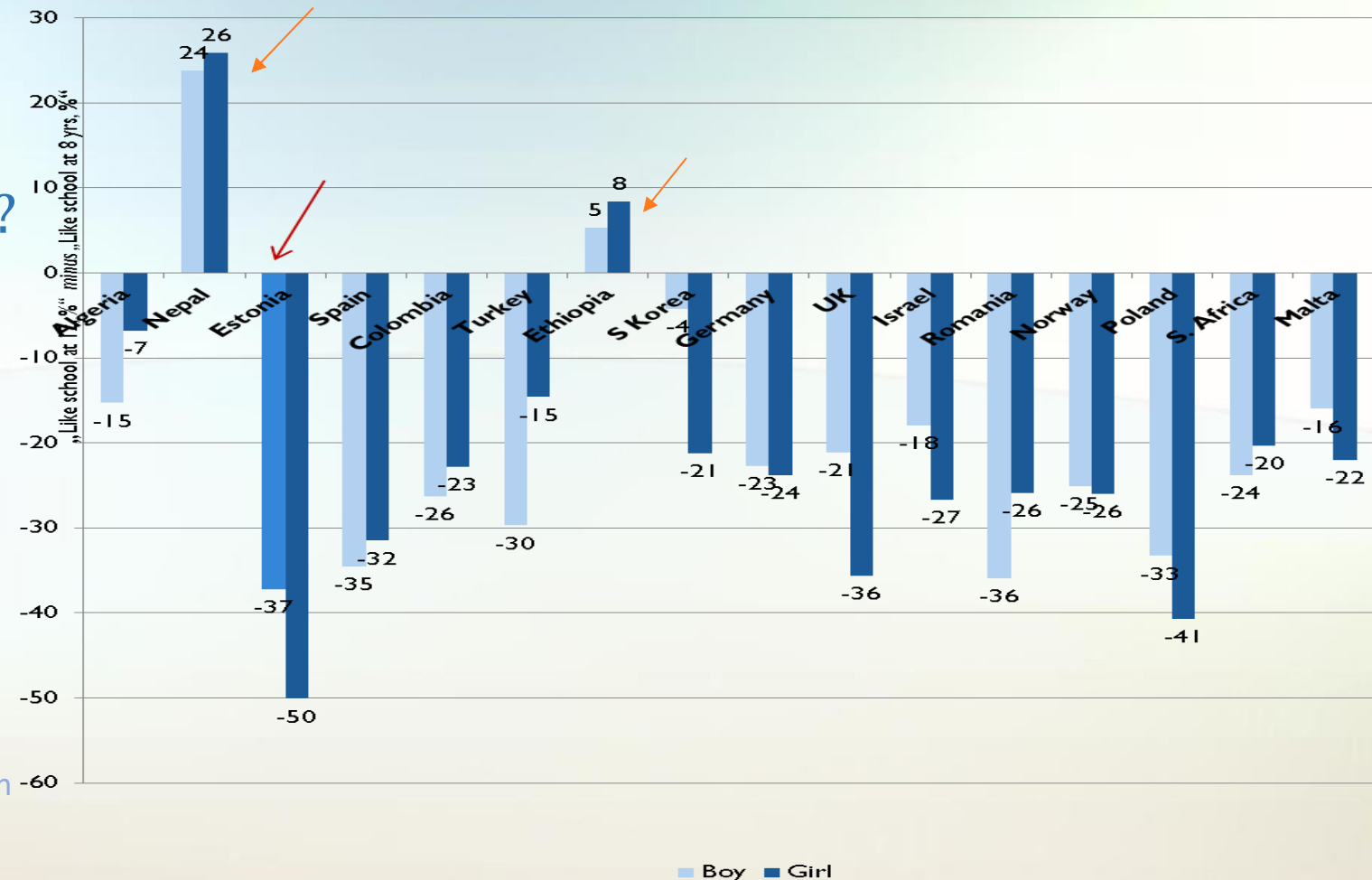
Kooli heaolu allikana?

Koolimeeldivus suureneb 4 kooliaasta jooksul vaid Etioopia ja Nepaali laste hulgas

Eesti laste koolimeeldivuse kahanemine on maade suurim, eriti tüdrukutel

Allikas:

Kutsar & Kasearu (2017) Do children like school – crowding in or out? An international comparison of children's perspectives. *Children and Youth Services Review*, 80: 140-148

Children's Worlds, 2013 (2., 4., 6. kl õpilased)

TÕENDID: Turvatunne on kõige tugevam koolimeeldimist säilitav tegur
Õpetajad kahandavad ja sõbrad suurendavad koolimeeldimist
Lastele on tähtis, et õpetajad kohtleksid õiglaselt ja kuulaksid ning arvestaksid lapse arvamusega

Kuidas meie õpetajatel läheb?

(TALIS, 2009 – OECD uuring)

Umbes pool meie õpetajaskonnast hindas oma suhteid õpilastega halvemaks kui rahvusvaheline õpetajaskond tervikuna

- õpetajad suudavad endi hinnanguil hoida TALIS-uuringu riikide seas parimat klassikorda, kuid see näib saavat võimalikuks õpetajate ja õpilaste vaheliste suhete arvelt

Eesti õpetajate rahulolu oma tööga on väiksem kui teistes OECD riikides

- (*Täiesti rahul oma tööga*): Slovakkia 10%; **EESTI 15%** ; Leedu 15%; Bulgaaria 20% ; Taani 32% ; TALIS riikide keskmine 24%

Rahvusvaheline laste heaolu uuring 2018

Eesti 6.kl õpilaste hinnangud

Õpilased hindavad õpetajaid	Üldse ei ole nõus	Olen natuke nõus	Olen teatud määral nõus	Olen peaaegu nõus	Olen täiesti nõus
Õpetajad hoolivad minust	6	12	24	34	24
Kui mul on koolis mure, siis õpetajad aitavad mind	5	11	17	28	38
Õpetajad kuulavad mind ja arvestavad sellega, mida ma räägin	9	14	21	29	27

Lapse õiguste realiseerituse hinnang	Jah, täiesti	Teatud määral küll	Pigem ei ole	Ei ole
Õigus arendada oma võimeid ja andeid	83	13	3	1
Õigus murede korral spetsialistidelt abi saada	59	29	8	3
Õigus õiglasele kohtlemisele ka siis, kui Sa teed midagi valesti	53	38	7	2

Õpetajate rahulolematuse põhjused (TALIS, 2009)

Põhilised

- ühiskonnast lähtuvad tegurid (esikohal):
 - Ühiskonna poolne vähene tunnustus, õpetaja madal positsioon ühiskonnas, ebastabiilne hariduspoliitika, madal palk, vähene kaitstus, ülekoormatud õppekava, ülemäärane töökoormus
- õpilastega seotud tegurid
 - õpilaste hooletu suhtumine õppetöösse ja halb käitumine; see, et teistega koos õpivad õpi- ja käitumisraskustega õpilased, samasse „õpilaste plokki” kuulub ka õpetajate suur läbipõlemisoht;
- meedia halvustav suhtumine õpetajatesse

→ Kool - heaolu loome allikas kõikidele osapooltele

→ Õpetaja kui subjekt: Õpetaja eluoskused, sh. Õpetaja lootusrikkus

Mis on lootusrikkus?

Lapse lootusrikkus ja enesehinnang

(Snyder, 2002)

- Charles R. Snyderi lootuseskaala (Hope scale) ja lootuseteooria (loodud 1980ndatel, lastele kohandatud 2000ndate alguses)
 - Lootus on võime tuletada viise soovitud eesmärkide täitmiseks ning motiveerida ennast läbi endale suunatud mõtlemise ehk agentsuse (*agency*)
- *Lootus sisaldab 2 mõõdet:*
 - Hinnang motiveeritusele oma eesmärgi teostada, lihtsaid ja keerulisi ülesandeid täita (eesmärgikindlus)
 - Hinnang võimekusele leida viise oma eesmärkide saavutamiseks (eneseusk), st aktiivsus, julgus endale loota
- Eesmärkide seadmine ja nende poole püüdlemine ning nendega seoses kogetud emotsioonide sisu on omavahel seotud (Snyder)
 - Positiivsed emotsioonid ilmnevad, kui inimene usub, et tema eesmärk on täidetav.
 - Negatiivsed emotsioonid võivad tuleneda ebaedukast eesmärgi püstitusest

Kuidas lootusrikkus ja emotsioonid koos toimivad?

(Snyder, 2002)

- Positiivse emotsiooni korral mäletatakse ka eesmärgi püstitust positiivsena, negatiivse tunde puhul seostatakse eemärgipüstitust ebaeduga
- Kõrge lootusrikkusega inimesed arendavad tõenäolisemalt mitmeid viise oma eesmärkide saavutamiseks ka takistuste esinemisel, kusjuures oluline on *usk iseendasse*
 - *Seos: mõte → tunne → tegu (D.Kutsar)*
- Kõrge lootusrikkusega inimesed on tõenäoliselt positiivse mõtlemisega ning tunnevad eesmärgi poole püüdlemisest rõõmu. Madala lootusrikkusega inimesed on pigem negatiivse mõtlemisega ning suhtuvad eesmärgi saavutamisse ükskõiksemalt

Kuidas lootusrikkus väljendub õppeedukuses?

(Snyder, 2002 jt)

- Kõrgema lootusrikkusega lastel on parem õppeedukus, kuna nad leiavad oma eesmärkide saavutamiseks erinevaid viise ning on rohkem motiveeritud
- Madala lootusrikkusega lapsed kogevad tõenäolisemalt negatiivseid emotsioone ega usu endasse piisavalt ning seetõttu on neil keerulisem oma eesmärke saavutada
- Lootusrikast mõtlemist õpitakse suhtlemises
 - Hüljatud lastel pole kellegi käest lootusrikast mõtlemist õppida
 - Väärkohtlev käitumine inimese poolt, keda laps usaldab, kahandab lootusrikkust kõige enam
 - Lapse lootusrikkust vähendavad ka rasked elusündmused, nt vanema kaotus (surm, vanemate lahkuminek)

Tüdrukud on lootusrikkamad kui poisid

(Krass, 2013; 200 VI klassi õpilase küsitlus 2013.aasta kevadel)

- 10 % vastanutest on madala eneseusuga (sh 14% poistest ja 6% tüdrukutest)
- 25% vastanutest on kõrge eneseusuga (24%P ja 26%T)
- 14% vastanutest on madala eesmärgikindlusega (13%P ja 14%T)
- 18% vastanutest on kõrge eesmärgikindlusega (15%P ja 21%T)
- Eneseusk on haavatavam kui eesmärgikindlus

Madala lootusrikkusega õpilaste enesehinnang on madal

(Krass, 2013, 6.kl õpilaste küsitlus)

- Vähem edukad, rõõmsad, õnnelikud
- Vähem sõpru, kehvemad hinded
- *Madala eneseusuga lastest ligi pooled pidasid ennast teiste poolt tõrjutuks*

- *Milline on madala lootusrikkusega õpetaja?*
- *Millised on võimalused madala lootusrikkusega õpetaja toetamiseks koolis?*
- *Millised võiksid olla edasised sammud kooliuuenduses õpilaste ja õpetajate lootusrikkuse suurendamiseks?*

International Society for Child Indicators (ISCI) võrgustiku ülemaailmsed konverentsid toimuvad igal teisel aastal

The banner features a row of six diverse wooden dolls standing in front of a globe. From left to right: a boy in a striped shirt and red pants, a girl with yellow hair in a green dress, a girl in a blue dress and yellow hat, a girl with white fur in a light blue dress, a girl in an orange dress, and a girl in a yellow dress with a black headband. The globe behind them shows parts of North and South America.

isci 2019 7th CONFERENCE OF THE INTERNATIONAL SOCIETY FOR CHILD INDICATORS AUGUST 27-29, 2019 / TARTU, ESTONIA

UNIVERSITY OF TARTU

Children of the World: Touch of Change

THEORIES / POLICIES / PRACTICES

7TH CONFERENCE OF THE INTERNATIONAL SOCIETY FOR CHILD INDICATORS
AUGUST 27-29, 2019 / TARTU, ESTONIA

Tere tulemast ISCI konverentsile Tartus, 27-29.augustil 2019!
isci2019.org